

an exhaustive description of human rights activity that could be undertaken in conflict environments [2].

There are lots of other possible human rights activities that can be undertaken for good human rights or other policy reasons, but which may not have a significant effect on conflict. And lots of other non-human rights activities that could reduce the likelihood of conflict, reduce conflict, consolidate peace or reduce the human impact of conflict and strengthen the protection of civilians.

References:

1. Preventing violations and strengthening protection of human rights, including in situations of conflict and insecurity. URL: <https://www.ohchr.org/en/about-us/what-we-do/our-roadmap/preventing-violations-and-strengthening-protection-human-rights-including-situations-conflict-and>.
2. Chandra Lekha Sriram, Olga Martin-Ortega and Johanna Herman. War, Conflict, and Human Rights. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.494>.

Ewa Radecka

*Assistant Professor, Phd, Faculty of Law and
Administration, Institute of Law,
University of Silesia in Katowice*

LASY PO POLSKU – SŁÓW KILKA NA TLE WYROKÓW TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ PRZECIWKO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W opracowaniu tym Autorka chciałaby przedstawić szerszemu gronu zagadnienia związane z dwoma wyrokami Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: Trybunał): z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-441/17 [1] i z dnia 2 marca 2023 r. w sprawie C-432/21 [2] z jednoczesną próbą syntetycznego wskazania konsekwencji prawnych ich zapadnięcia.

Znaczenie lasów, szczególnie w kontekście podkreślanych zmian klimatycznych i to w ujęciu globalnym, jest niezaprzeczalne. Wszak lasy mogą odegrać znaczną rolę zarówno w mitygacji zmian klimatycznych czy też dostosowaniu się do negatywnych konsekwencji tego procesu. Zagadnienie to jest tym bardziej istotne z perspektywy badawczej, że według założeń Europejskiego Zielonego Ładu gospodarka unijna ma osiągnąć zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto [3, s. 2] już w 2050 r. W krótszej perspektywie – do 2030 r. – będzie się to wiązało z jeszcze ambitniejszymi celami zmierzającymi do redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55% w stosunku do poziomu z 1990 r. Te zaś cele wymagają intensywniejszego wykorzystania potencjału ekosystemów leśnych jako pochłaniaczy. Nie bez znaczenia pozostają tu również strategie na rzecz bioróżnorodności [4] i nowa strategia leśna [5], które zakładają poprawę jakości obszarów leśnych Unii Europejskiej (poprzez ich ochronę i rekultywację)

oraz zwiększenie ich powierzchni (zalesianie i ponowne zalesianie) [6]. Polski prawodawca zdaje się tych kwestii nie doceniać.

Konieczne jest wskazanie, że lasy, a pośrednio także ochrona przyrody, są w Polsce ostatnimi czasy traktowane w sposób zupełnie odbiegający od zawartych w ustawach regulacji. Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że polski prawodawca coraz częściej sprowadza ochronę lasów jedynie do ich produkcyjnej funkcji [7], nierzadko naruszając różnorodność i wyjątkowość tworów unikatowych na skalę Europy. Dość wspomnieć tu o sprawie, znanej w Polsce jako „ratowanie” Puszczy Białowieskiej przed inwazją kornika drukarza, zakończonej wyrokiem Trybunału z dnia 17 kwietnia 2018 r. [1]. W orzeczeniu tym stwierdzono, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom państwa członkowskiego, a polegały one między innymi na przyjęciu aneksu do planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Białowieża bez upewnienia się, że aneks ten nie wpłynie niekorzystnie na integralność obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty i obszaru specjalnej ochrony PLC200004 Puszcza Białowieska. Co znamienne i wymaga dobitnego podkreślenia, z uzasadnienia do wyroku wynika, że działania aktywnej gospodarki leśnej podjęte przez Polskę nie polegały wyłącznie na „cięciach sanitarnych” celem wyeliminowania tylko świerków zasiedlonych przez kornika drukarza, gdyż prowadzono je również w odniesieniu do innych rodzajów drzew, takich jak graby, dęby, olchy, jesiony, wierzby i topole. Po wtóre działania te stały w totalnej sprzeczności z przyjętym planem zadań ochronnych.

W kolejnej sprawie rozstrzyganej przez Trybunał [2] wskazano, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom państwa członkowskiego:

– ponieważ wprowadziła do systemu krajowego przepisy, zgodnie z którymi gospodarka leśna prowadzona w oparciu o dobrą praktykę nie narusza żadnych przepisów dotyczących ochrony przyrody na mocy dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej;

– ponieważ wykluczyła możliwość zaskarżenia przez organizacje ochrony środowiska przed sądem planów urządzenia lasu.

Uwagę wypada skupić na nieobowiązującym [8] już art. 14b ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2022 r., poz. 672 ze zm., dalej: u.l.), który był jedną z podstaw skargi Komisji Europejskiej przeciwko Polsce [2]. Dalsza analiza wymaga przytoczenia ww. regulacji w brzmieniu sprzed uchylenia tego przepisu. Zgodnie z art. 14b ust. 3 u.l. „gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy o ochronie przyrody” (aktualnie: Dz.U. z 2022 r., poz. 916 ze zm., dalej: u.o.p.). W tym miejscu podkreślić trzeba użyte tu sformułowanie „w szczególności”, co prowadzi do wniosku, że mogły to być i inne przepisy jak np.: art. 120 u.o.p. (zakaz wprowadzania gatunków obcych), art. 60 u.o.p. (ochrona strefowa gatunków chronionych), art. 33 u.o.p. (obszary Natura 2000), czy wreszcie art. 15 u.o.p. (zakazy obowiązujące na terenie parku narodowego i rezerwatu przyrody). Powyższe oznacza, że wprowadzało się swoistą fikcję prawną polegającą na tym, że gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki, nawet gdyby faktycznie była realizowana wbrew przepisom ustawy o ochronie przyrody – to prawnie ich nie naruszała [9]. Regulacja ta nakazywała bowiem rozciągnięcie tej fikcji na wszystkie przepisy o

ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody. Co symptomatyczne, kodeks dobrych praktyk miał obowiązywać jednolicie we wszystkich lasach (bez względu na to czy są to lasy gospodarcze czy ochronne), gdyż nie wprowadzono żadnego rozróżnienia w tym przedmiocie.

Nawiązując do konsekwencji prawnych należy w pierwszej kolejności zaznaczyć, że oba z ww. wyroków zapadły na mocy art. 258 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE) [10]. Zgodnie z brzmieniem art. 260 ust. 2 TFUE, jeżeli Komisja uzna, że dane państwo członkowskie nie podjęło środków zapewniających wykonanie wyroku Trybunału, może ona wnieść sprawę do TSUE, po umożliwieniu temu Państwu przedstawienia uwag. Taka konstrukcja oznacza więc, że postępowania prowadzone na podstawie art. 260 TFUE ma na celu doprowadzenie do wykonania już wydanego wyroku Trybunału (tego na mocy art. 258 TFUE). W powtórnej skardze Komisja może określić wysokość ryczałtu lub okresowej kary pieniężnej. O ile ryczałt jest kwotą do jednorazowej zapłaty, o tyle okresowa kara pieniężna należna jest za dany okres naruszenia (określony różnorako czy to w skali dziennej czy półrocznej). Podkreślenia przy tym wymaga, że celem tych środków finansowych jest wywarcie nacisku ekonomicznego na państwo dopuszczające się naruszeń. Zastosowanie łącznie obu rodzajów sankcji ustanowionych w art. 260 ust. 2 TFUE nie jest wykluczone, szczególnie w sytuacji, gdy uchybienie trwało przez dłuższy czas i ma tendencję do utrwalania się.

Podsumowując należy zauważyć, że sytuacja lasów w Polsce nie należy do najłatwiejszych. Powołane tu wyroki Trybunału wskazują jednoznacznie na dopuszczenie się przez Rzeczpospolitą Polską uchybień zobowiązaniom państwa członkowskiego. W ich świetle: – aktywna gospodarka leśna prowadzona w Polsce, w odniesieniu do tak znacznego obszaru leśnego objętego dodatkowo formą ochrony przyrody, była prowadzona z naruszeniem podstawowych norm prawnych i w sprzeczności z celami ochrony dla tego obszaru; – wprowadzona swoista fikcja prawna stanowiła zagrożenie dla ochrony w lasach. To zaś prowadzi do jednego z wniosków pośrednich, że Polska w kolejnym już aspekcie nie wykorzystuje swoich możliwości w kontekście ewentualnych narzędzi w walce ze zmianami klimatu.

LITERATURA:

1. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionId=D009C65E895DBDCED41C9D44953494CF?text=&docid=201150&pageIndex=0&doclang=pl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2224320> [cit. 2023-04-11].
2. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionId=A17A32D653927428139B3B9B3443C81B?text=&docid=270827&pageIndex=0&doclang=pl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=7766664>
3. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejski Zielony Ład, 11.12.2019 [cit. 2023-04-11] COM(2019) 640 final, p. 2, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>
4. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030. Przywracanie przyrody do naszego życia,

- 20.05.2020 [cit. 2023-04-11] COM(2020) 380 final, <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380>
5. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Nowa strategia leśna UE 2030, 16.07.2021 [cit. 2023-04-11] COM(2021) 572 final, p. 8. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572>.
 6. Przybojewska, I., Lasy w kontekście prawnych unormowań ochrony klimatu. Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska, no. 1, 2023, pp. 1-29.
 7. Danecka, D., Radecki, W., Ustawa o lasach, Komentarz. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021.
 8. Ustawa z 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022 r., poz. 84) uchyliła art. 14b ustawy o lasach.
 9. Radecki, W., Ustawa o lasach. Komentarz. Warszawa: Difin, 2017, pp. 164-165.
 10. Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.

УДК 346.5

Sanchenko A. Ye.

Ph.D. in Law, Senior Researcher, Chief of the Centre for Advanced Studies on Human Rights in Economics, Leading Researcher, State Organisation “V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine

GUARANTEERING HUMAN RIGHTS: A CROSS-SECTORAL ISSUE ON UKRAINE’S PATH TOWARDS THE EUROPEAN UNION AND EUROPEAN SOCIAL MARKET ECONOMY

The Joint Statement of the Ukraine’s President, the Chair of the Parliament and the Prime Minister of 2 July 2022 regarding the European Council’s decision to grant our country the status of a candidate for membership in the European Union (EU) [1] confirms the priority of the human rights immutable benchmarks in the general context of the new dimension of the EU-Ukraine relations.

The Joint Statement underlines that Ukraine’s integration in the EU is the conscious aspiration of the Government and citizens, the cornerstone of democratic change and the driving force for key reforms based on the European values. Thus, the leaders of Ukraine, on behalf of the nation, declared the Ukraine’s commitment to Article 2 of the Treaty on European Union [2], according to which the Union is founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities. They committed to unwaveringly adhere to the values, shared by Ukraine and the EU member states, where pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality of women and men prevail.

The EU and Ukraine share the common European values based on the historical links between them and a set of principles that for more than seven decades have been unifying the free nations of the world. Since gaining its independence and starting cooperation with the Council of Europe, EU and